

BAŞKASINA VERİLEN ZARARLARDAN SÖZLEŞME DIŞI SORUMLULUK

Çeviren: Nevzat KOÇ*

ÖZET

Bu çalışma, "Başkasına Verilen Zararlardan Sözleşme Dışı Sorumluluk (Responsabilité extra-contractuelle pour dommage causé à autrui) başlıklı metnin Türkçe'ye çevirisini içermektedir.

Anahtar kelimeler: Borçlar hukuku, sözleşme dışı sorumluluk, temel hükümler, hukuken giderebilir zarar, kast, ihmal.

Non-contractual liability arising out of damage caused to another

ABSTRACT

This study includes a translation into Turkish, entitled "Non-contractual liability arising out of damage caused to another".

Keywords: Law of Obligation, non-contractuelle liability, fundamental provisions, legally relevant damage, intention, negligence.

---

* Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı ve Medenî Hukuk Anabilim Dalı Başkanı

BAŞKASINA VERİLEN ZARARLARDAN SÖZLEŞME DIŞI SORUMLULUK*

Birinci Bölüm Temel Hükümler

Madde 1:101: Temel ilke

(1) Hukuken giderilebilir bir zarara uğrayan kişi, bu zarara kasıt veya ihmali ile ya da bu zararın doğmasına, kendisine yüklenebilir başka bir biçimde sebep olan kişiden, bunun giderimini elde etme hakkına sahiptir.

(2) Bir kişi, kasıt veya ihmali ile sebep olmadığı takdirde, hukuken giderilebilir bir zararın doğması, bu kişiye ancak Üçüncü Bölümdeki koşullar çerçevesinde yüklenebilir.

Madde 1:102: Önleme

Hukuken giderilebilir bir zararın doğması pek yakın olduğunda, bu Kitap, zarar tehlikesi ile karşılaşan kişiye, bunu önleme hakkı verir. Bu hak, zarar gerçekleştiğinde, bu zararın doğması kendisine yüklenebilecek olan kişiye karşı tanınır.

Madde 1:103: Uygulama alanı

Madde 1:101 ve Madde 1:102:

- (a) Ancak, bu Kitap'ın aşağıdaki hükümlerinin sınırları içinde uygulanır.
- (b) Aksine bir hüküm yoksa, gerçek kişiler yanında, tüzel kişilere de uygulanır.
- (c) Diğer özel hukuk kurallarının amaçları ile çelişkili olması ölçüsünde uygulanmaz.
- (d) Diğer hukukî esaslar hakkındaki yararlanılabilir çözümleri engellemez.

---

* Avrupa Komisyonu, 2003 yılının Ocak ayında kabul ettiği “Daha uyumlu bir Avrupa sözleşmeler hukuku temeline dayanan” eylem plânı ile, ortak bir politika oluşturmak amacıyla, Avrupa özel hukukunun ilkelerinin, tanımlarının ve yeknesak kurallarının hazırlanmasını istemiş ve bu amaçla 2009 yılında 7. cildi “Principles of European Law” / Non-contractual liability arising out of damage caused to another: (PEL Liab.Dam) adıyla, Prof.Dr. Christian von BAR tarafından yayımlanan kitapta da yer verilen bu metin, Profesör Jacques Ghestin (Paris) ve Dr. Erwin Beysen (Osnabrück /Luxembourg) tarafından Fransızca'ya, Fransızca metin göz önünde tutularak, tarafımdan da Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu Taslak, Avrupa Komisyonunun Sağlık ve Tüketicinin Korunması Komisyonuna (Health and Consumer Protection Directorate-General – SANCO B5-1000/02/000574) sunulmuştur.

İkinci Bölüm
Hukuken giderilebilir zarar
Birinci Ayırım
Genel hükümler

Madde 2:101: Hukuken giderilebilir zararın tanımı

(1) Maddî veya manevî ya da bir menfaat veya hakkı ihlâl eden bir kayıp:

(a) Bu Bölümün hükümlerinden birinde belirtilmişse,

(b) Kayıp veya saldırı, kanun tarafından verilmiş bir hakkın ihlâl edilmesinin bir sonucu ise,

(c) Kayıp veya saldırı, yasal korumaya değer bir menfaatin ihlâl edilmesinin bir sonucu ise,

hukuken giderilebilir bir zarardır.

(2) (b) ve (c) bentlerinde öngörülmeleyen durumlarda bir zarar, ancak durum ve koşullar göz önünde tutulduğunda bir giderim hakkı veya Madde 1:101 ya da Madde 1:102 uygulanarak önleme hakkı tanınması haklı ve makul ise, hukuken giderilebilir bir zarardır.

(3) Giderim veya önleme hakkı tanınmasının haklı ve makul olup olmadığı değerlendirilirken, sorumluluk ehliyetinin dayandığı esas, gerçekleşmiş veya gerçekleşmesi çok yakın olan zararın niteliği, yakınlık durumu, zarara uğrayan veya yakında uğrayacak olan kişinin makul beklentileri ile kamu düzeninin göz önünde tutulması gerekir.

(4) Bu Kitap'ta:

(a) Maddî kayıp, gelir ve kazanç kayıplarını, katlanılan masrafları ve bir maldaki değer azalmasını kapsar.

(b) Manevî kayıp, acı ve ıstıraplar ile yaşam kalitesinin düşmesini kapsar.

İkinci Ayırım
Hukuken giderilebilir özel zararlar

Madde 2:201: Bedensel zararlar ve birbirini izleyen kayıplar

(1) Gerçek bir kişiye, bedenini veya sağlığını etkileyen bir zararla sebep olunan kayıp yanında, bedensel zarar da hukuken giderilebilir zararlardır.

(2) Bu Kitapta:

(a) Bu kayıp, yakınlarının bu amaçla makul olarak yaptıkları harcamalar da dâhil olmak üzere, zarar görenin tıbbî ve tıp dışı bakım masraflarını kapsar.

(b) Bedensel zarar, hastalık derecesine ulaşması koşuluyla, akıl sağlığının ihlâlini kapsar.

Madde 2:202: Bedensel zarar veya zarar görenin ölümü sonucunda üçüncü bir kişi tarafından katlanılan kayıplar

(1) Gerçek bir kişiye, bedensel zarar veya diğer bir kişinin ölümü sonucunda sebep olunan manevî kayıp, bu kişi, zararın meydana geldiği anda, zarar görenin çok özel bir yakını ise, hukuken giderilebilir bir zarardır.

(2) Zarar gören öldüğü takdirde:

(a) Ölene, ölümüne kadar bedensel zararlar sebebiyle oluşan hukuken giderilebilir zarar, mirasçılarının hukuken giderilebilir zararına dönüşür.

(b) Makul cenaze masrafları, bunlara maruz bırakılan kişi yönünden, hukuken giderilebilir zararlardır.

(c) Destek kaybı, bu desteği ölen tarafından sağlamış veya olmamış olsaydı, yasal bir borcun ifası olarak sağlayacak olan ya da ölenden bakım veya malî bir destek alan gerçek kişi yönünden, hukuken giderilebilir bir zarardır.

Madde 2:203: Onur, özgürlük ve özel hayata saldırı

(1) Gerçek bir kişiye, onuruna saygı gösterilmesi hakkının ve özgürlük ile özel hayat gibi haklarının ihlâli ile sebep olunan kayıp ve saldırı, hukuken giderilebilir zararlardır.

(2) Uygulanabilir millî kanunda öngörülmesi durumunda, bir kişiye, şöhretine saldırı yoluyla sebep olunan kayıp ve saldırı, hukuken giderilebilir zararlardır.

Madde 2:204: Başkası hakkında yanlış bilgilerin yayılmasından doğan kayıplar

Bir kişiye, failin, o kişi hakkında doğru olmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği bilgilerin yayılması yoluyla sebep olunan kayıp, hukuken giderilebilir bir zarardır.

Madde 2:205: Sır niteliğindeki bilgilerin yayılmasından doğan kayıplar

Bir kişiye, faillerinin zarar gören için, nitelikleri veya elde edildikleri durum ve koşullar nedeniyle, sır niteliği taşıdığını bildikleri veya bilmek zorunda oldukları bilgilerin açığa vurulması (ifşa edilmesi) yoluyla sebep olunan kayıp, hukuken giderilebilir bir zarardır.

Madde 2:206: Mülkiyet hakkının, zilyetliğin veya hukuken korunan elde bulundurmanın ihlâl edilmesinden doğan kayıplar

(1) Bir kişiye, taşınır veya taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının, zilyetliğin veya yasal olarak korunan elde bulundurmanın ihlâli yoluyla sebep olunan zarar, hukuken giderilebilir bir zarardır.

(2) Bu maddede:

(a) Kayıp, mülkiyetin kullanılmasından yoksun kalma olgusunu kapsar.

(b) Mülkiyet hakkının ihlâli, hakkın konusunun yok olmasını veya fizikî bozulmasını (şeye ilişkin zarar), bu hakkın kullanılmasını, kullanılmasına müdahale edilmesini ve bu hakkın kullanılmasındaki diğer güçlükleri kapsar.

Madde 2:207: Yanlış görüş veya bilgilere duyulan güvenden doğan kayıplar

Yanlış bir görüş veya bilgiye haklı güvene dayanan bir karar alan kişiye sebep olunan kayıp, aşağıdaki durumlarda hukuken giderilebilir bir zarardır.

(a) Görüş veya bilgi, ticarî veya meslekî faaliyetinin yürütülmesi çerçevesinde hareket eden bir kişi tarafından verilmişse,

(b) Faili, bilgiyi alanın, almak zorunda olduğu tipte bir karar vermek için, bu görüş veya bilgiye güveneceğini biliyor veya bilmesi gerekiyorsa.

Madde 2:208: Meslekî veya ticarî bir etkinliğin hukuka aykırı olarak engellenmesinden doğan kayıplar

(1) Bir kişinin, bir meslek veya sosyal etkinliği yürütmesine haksız ve kanunsuz bir engellenmenin sebep olduğu kayıp, hukuken giderilebilir bir zarardır.

(2) Haksız rekabet nedeniyle, bir tüketiciye sebep olunan kayıp, Avrupa Topluluk Hukuku veya uygulanabilir millî hukuk tarafından öngörülmüşse, hukuken giderilebilir bir zarardır.

Madde 2:209: Çevrenin bozulması sebebiyle Devletçe katlanılan külfetler

Devlet veya yetkili makamlar tarafından, su, toprak, bitki örtüsü ve hayvanlar gibi çevrenin temel ve doğal unsurlarına yönelik maddî zararlar giderilmek suretiyle katlanılan masraflar, ilgili devlet ve makamlar yönünden, hukuken giderilebilir zararlardır.

Madde 2:210: Yanlış bilgilerden doğan kayıplar

(1) Bu Ayırımın diğer hükümlerini etkilemeksizin, bir kişiye, bir başkasının sözlerinin veya bir davranışının sonucu olan yanlış bilgilerin sebep olduğu kayıp, hukuken giderilebilir bir zarardır.

(2) Bir bilgi, yanlış olduğunu bilerek veya bu bilgiyi alanın yanıtılmasının amaçlandığına inanarak verilmiş olduğu takdirde, yanlış bilgidir.

Madde 2:211: Borca aykırı davranışa teşvik ve tahrikten doğan kayıplar

Bu Ayırımın diğer hükümlerini etkilemeksizin, bir üçüncü kişiyi borca aykırı davranmaya teşvik ve tahrik etmek suretiyle sebep olunan kayıp, sadece aşağıdaki durumlarda hukuken giderilebilir bir zarardır.

(a) Kayba uğrayan kişiye yükümlenilen bir borç ise ve

(b) Borca aykırı davranmayı teşvik ve tahrik eden kişi:

(i) Üçüncü kişinin, borcuna aykırı davranmasını amaçlamışsa,

(ii) Kendi özel yararının haklı korunması amacıyla hareket etmemişse.

Üçüncü Bölüm
Sorumluluk ehliyeti
Birinci Ayırım
Kasıt ve ihmal
Madde 3:101: Kasıt

Bir zarara kasten sebep olan bir kişi:

(a) Sebep olduğu tipte bir zarara sebep olmak niyetiyle veya

(b) Böyle bir zarara ya da bu tip bir zarara hemen hemen kesinlikle sebep olacağını bilerek istediği bir tutumla hareket ettiği takdirde,

bu zarar, hukuken giderilebilir bir zarardır.

Madde 3:102: İhmal

Bir kişi:

(a) Zarar göreni korumayı amaçlayan bir kanun hükmünde öngörülen özel özen derecesine uygun düşmeyen veya

(b) Somut olaydaki durum ve koşullarda, işine bağlı makul bir kişiden beklenebilen özen derecesine uymayan,

bir davranışla böyle bir zarara sebep olduğunda, hukuken giderilebilir bir zarara ihmal ile sebep olur.

Madde 3:103: Onsekiz yaşından küçük olan kişiler

Madde 3.102 (b) hükmünün uygulanması bakımından hukuken giderilebilir bir zarara sebep olma olgusu, somut olaydaki durum ve koşullar çerçevesinde, onsekiz yaşından küçük bir kişiye, ancak işine bağlı makul bir kişiden beklenebilen özenle davranmadığı ölçüde yüklenilir.

Yedi yaşından küçük bir çocuk, kasten veya ihmal ile bir zarara sebep olmuş sayılamaz.

Bununla birlikte, bu Kitap'ın uygulanması hâlinde:

- (a) Zarar görenin diğer bir kişiden tazminat elde edememesi
- (b) Giderim borcunun, tarafların malî imkânları ve somut olaydaki diğer bütün durum ve koşullar göz önünde tutulduğunda hakkaniyete uygun olması ölçüsünde birinci ve ikinci fıkralar uygulanmaz.

Madde 3:104: Çocukların ve gözetim altındaki kişilerin sebep oldukları zararlardan sorumluluk ehliyeti

(1) Ondört yaşından küçük bir kişinin, ergin bir kişinin fiili olsaydı ihmal oluşturan bir davranışıyla sebep olduğu hukuken giderilebilir zarardan sorumluluk ehliyeti, ana ve babasına veya ana ve babaya ait borçları ifa ile yükümlü olan diğer kişilere yüklenebilir.

(2) Üçüncü bir kişinin uğradığı hukuken giderilebilir zarardan sorumluluk ehliyeti:

(a) Zarar, bedensel bir zarar, Madde 2:202'de öngörülen bir kayıp veya mallara ilişkin bir zarar olduğu,

(b) Kurum veya diğer bir kuruluşun gözetmekle yükümlü olduğu bir kişi, bu zarara kasten veya ihmal ile ya da onsekiz yaşından küçük bir kişinin, ergin bir kişinin fiili olsaydı, kastî veya ihmalî bir davranışla sebep olduğu ve

(c) Gözetim yükümlülüğünün bulunduğu kişinin, bu tip bir zarara sebep olmasının muhtemel görüldüğü takdirde, bir kişiyi gözetmekle yükümlü olan bir kuruma veya diğer bir kuruluşa yüklenebilir.

(3) Bununla birlikte, bu maddeye göre zararın doğmasından sorumluluk, bir kişi, failinin gözetiminde hiçbir eksiklik bulunmadığını ispat ederse, bu kişiye yükletilemez.

İkinci Ayırım

Kasdî veya ihmali davranış olmaksızın sorumluluk ehliyeti Madde 3:201: Çalışanların veya temsilcilerin sebep oldukları zararlardan sorumluluk ehliyeti

(1) Üçüncü bir kişinin uğradığı hukuken giderilebilir bir zarar, çalıştırılan veya hizmet ettirilen:

(a) Görevlerini yerine getirirken zarara sebep olduğu ve

(b) Kasten veya ihmal ile zarara sebep olduğu veya zararın doğması, başka bir tarzda diğer bir kişiye yüklenebildiği takdirde

sorumluluk, onu çalıştıran veya benzer biçimde hizmetinde tutan diğer bir kişiye yüklenebilir.

(2) Birinci fıkra, görevlerini yerine getirirken bir zarara sebep olan bir temsilci ile ilişkileri çerçevesinde, kıyas yoluyla, bir tüzel kişiye de uygulanır. Temsilci, tüzüklerine göre, bir tüzel kişi adına hukukî işlemleri yapmaya yetkili bir kişidir.

Madde 3:202: Taşınmazın güvenli olmamasından doğan zararlardan sorumluluk ehliyeti

(1) Bedensel zararın ve birbirini izleyen kayıpla ilgili Madde 2:202’de öngörülen kaybın ve taşınmazda meydana gelen zarar hariç olmak üzere, eşyaya ilişkin bir zararın sonucu olan kaybın, bu taşınmazın içindeki veya yakınındaki bir kişinin beklemekte haklı bulunduğu güvenliği sağlamayan taşınmazın durumundan doğan sorumluluk ehliyeti:

(a) Taşınmazın niteliğini,

(b) Taşınmazın girişini ve

(c) Bu durumu önleme masrafını

içeren durum ve koşullar göz önünde tutulduğunda, bu taşınmaz üzerinde bağımsız bir denetim uygulayan kişiye yüklenebilir.

(2) Bir kişi, bir taşınmaz üzerindeki denetimin, kendisine hukuken giderilebilir bir zararın doğmasını önleme ödevi yüklemesi makul olduğu takdirde, bu maddenin uygulanması bakımından, bağımsız bir denetim uygular.

(3) Taşınmaz maliki, bir başkasının bu denetimi bağımsız tarzda uyguladığını ispat etmedikçe, bağımsız bir denetim uyguladığı kabul edilir.

Madde 3:203: Hayvanların sebep oldukları zararlardan sorumluluk ehliyeti

Bir hayvan tarafından sebep olunan bedensel zarar ve Madde 2.202’de öngörülen birbirini izleyen kayıplar ile eşyaya ilişkin bir zararın sonucu olan kayıplardan sorumluluk ehliyeti, bu hayvanı elinde bulundurana yüklenebilir.

Madde 3:204: Ayıplı ürünlerden doğan zararlardan sorumluluk ehliyeti

(1) Ayıplı bir ürünün sebep olduğu bedensel bir zararın ve Madde 2.202’de öngörülen birbirini izleyen bir kaybın ve ürünün kendisi dışındaki mallara ilişkin bir zararın sonucu olan kayıplardan sorumluluk ehliyeti, bu ürünün üreticisine yüklenebilir.

(2) Zararın doğmasından sorumluluk ehliyeti, ürünü Avrupa ekonomik topluluğundan satış, kira, finansal kiralama (leasing) veya ticarî faaliyeti çerçevesindeki dağıtım gereğince ithal eden kişiye de, üretici sıfatıyla yüklenebilir.

(3) Zararın doğmasından sorumluluk ehliyeti:

(a) Üreticinin kimliği belirlenemiyorsa veya

(b) Sağlayıcı, üreticinin kimliğini veya bu ürünü kendisine sağlamış olanın kimliğini makul bir süre içinde, zarar görene bildirmiş olmadıkça, ithal edilmiş bir ürün üzerinde üreticinin adı belirtilmiş olsa da, bu üründe ithalâtçının adı belirtilmemişse,

sağlayıcıya da, üretici sıfatıyla yüklenebilir.

(4) Zararın doğmasından sorumluluk ehliyeti, bu maddenin uygulanması bakımından, bir kişi, aşağıdaki durumlardan birini ispat ettiği takdirde, o kişiye yüklenemez.

(a) Ürünü piyasaya sürmediğini,

(b) Zarara sebep olan bozukluğun, ürünü piyasaya sürdüğü sırada mevcut olmadığının göz önünde tutulması gerektiğini,

(c) Ürünü satış veya ekonomik bir amaçla dağıtım için üretmediğini, meslekî faaliyeti kapsamında da üretmediğini veya dağıtmadığını,

(d) Ayıbın, ürünün kamusal yetkilerden kaynaklanan emredici düzenlemele uyulmasından kaynaklandığını,

(e) Ürünün, bu kişi tarafından piyasaya sürüldüğü sıradaki bilimsel ve teknik bilgilerin durumunun, ayıbın varlığını meydana çıkarma imkânını vermediğini veya

- (f) Bileşenin bir parçasını üreten söz konusu olduğunda, ayıbın:
- (i) Bileşenin parçasının, ürünün tasarımına dâhil olduğunu veya
- (ii) Ürünün üreticisi tarafından verilen talimattan doğduğunu.
- (5) «Üretici» terimi:
- (a) Tamamlanmış bir ürün veya bileşenin bir parçası söz konusu olduğunda, imalâtçiyı,
- (b) Bir ham madde söz konusu olduğunda, onu çıkaran kişiyi ve
- (c) Ürüne adını, markasını veya diğer bir ayırt edici işareti koyarak, üretici olarak görünen kişiyi ifade eder.
- (6) «Ürün» terimi, diğer bir taşınır veya taşınmaza yerleştirilmiş olsa bile, bütün taşınırları ya da elektriği ifade eder.
- (7) Bir ürün, durum ve koşullar ve özellikle:
- (a) Görünümü,
- (b) Makul olarak beklenebilen kullanımı,
- (c) Piyasaya sürüldüğü an göz önünde tutulduğunda, haklı olarak beklenebilen güvenliği sunmadığı takdirde, ayıplıdır.
- Bununla birlikte, bir ürün, sırf sonradan daha mükemmel başka bir ürünün piyasaya sürülmüş olması nedeniyle ayıplı sayılamaz.

Madde 3:205: Motorlu kara taşıtlarının sebep oldukları zararlardan sorumluluk ehliyeti

- (1) Taşıt kullanılmasının sonucu olan bir trafik kazasında bedensel bir zarar ve Madde 2.202’de öngörülen birbirini izleyen bir kayıp ve taşıt ile yükünde meydana gelen zarar hariç olmak üzere, eşyaya ilişkin bir zarardan sorumluluk ehliyeti, motorlu bir kara taşıtının işleticisine yüklenebilir.
- (2) «Motorlu kara taşıtı» terimi, raylar üzerinde hareket eden ve başka bir taşıta bağlı olsa bile, römorklar hariç olmak üzere, karasal seferlere özgülenmiş ve mekanik bir güçle hareket ettirilen bütün taşıtları ifade eder.

Madde 3:206: Tehlikeli maddelerin veya bunların yayılmasının sebep oldukları zararlardan sorumluluk ehliyeti

(1) Bir maddenin veya bir tesisin atıklarının sebep olduğu bedensel bir zararın ve Madde 2.202’de öngörülen birbirini izleyen bir kaybın ve Madde 2:209’da öngörülen masraflar gibi, eşyaya ilişkin zararın sonucu olan bir kaybın doğmasından sorumluluk ehliyeti:

(a) Yayılmanın, yayılma ânındaki niceliği ve özellikleri göz önünde tutulduğunda veya bir yayılma yoksa, maddenin kendisiyle temas ânında, o maddenin veya yayılmanın uygun bir denetiminin bulunmaması durumunda, böyle bir zarara sebep olması çok muhtemel ise ve

(b) Bu zarar, bu tehlikenin gerçekleşmesinin sonucu ise, maddeyi elinde bulunduran veya tesisi işleten kişiye yüklenebilir.

(2) «Madde» terimi, katı, sıvı ve gaz hâlindeki kimyasal ürünleri kapsar.

Mikroorganizmaların, madde olarak kabulü gerekir.

(3) «Yayılma» terimi:

(a) Maddelerin çıkarılmasını veya atılmasını,

(b) Elektrik enerjisinin iletilmesini,

(c) Isı, ışık ve diğer ışıınımları (radyasyonu)

(d) Gürültü ve diğer titreşimler ile

(e) Çevre üzerinde, maddî nitelikte olmayan diğer etkileri

kapsar.

(4) «Tesis» terimi, taşınır bir tesisi ve inşa hâlindeki veya kullanım dışı bir tesisi kapsar.

(5) Bu maddenin uygulanması bakımından, bir zararın doğmasından sorumluluk ehliyeti, bir kişi, aşağıdaki durumlardan birini ispat ettiği takdirde, o kişiye yükletilemez.

(a) Maddeyi, işletmesini, sanat veya mesleğini ilgilendirmeyen sebeplerle elinde bulundurduğunu ya da tesisi işlettiğini,

(b) Maddenin denetiminde veya tesisin yönetiminde yasal normlara hiçbir aykırılığın olmadığını.

Madde 3:207: Hukuken giderilebilir bir zararın doğmasına ilişkin çeşitli sorumluluk ehliyetleri

Hukuken giderilebilir bir zararın doğmasından sorumluluk, uygulanabilir millî mevzuat:

- (a) Bu sorumluluğu, madde 3:104 ile madde 3:205'te öngörülmeyen bir tehlike kaynağı hakkında öngördüğü,
- (b) Bu sorumluluğu, maddeler veya yayımlar (atıklar) hakkında öngördüğü veya
- (c) Madde 3:204 (4) (e)'nin uygulanmasını ortadan kaldırdığı

takdirde de, bir kişiye yüklenebilir.

Madde 3:208: Brakma

Bu Bölümün uygulanmasında, bir taşınmazı, bir taşıtı, bir maddeyi veya bir tesisi terkeden bir kişinin sorumluluk ehliyeti, bunlardan birini, bağımsız tarzda denetim uygulayan bir başkasına bırakıncaya veya bir başkasının, onun elde bulundurana veya işleteni durumunu kazanıncaya kadar devam eder. Bu hüküm, hayvan buldurana, makul sınırlar içinde, kıyas yoluyla uygulanır.

**Dördüncü Bölüm
Nedensellik**

Madde 4:101: Genel kural

- (1) Bir kişi, zarar onun davranışının veya sorumlu olduğu tehlike kaynağının bir sonucu olarak kabul edilmesi gerektiği takdirde, bir başkasının, hukuken giderilebilir bir zararına sebep olur.
- (2) Bedensel bir zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin uğradığı zarar tipine veya kapsamına elverişliliğinin göz önünde tutulması gerekmez.

Madde 4:102: İşbirlikçilik

Hukuken giderilebilir bir zarara sebep olma konusunda, bir başkası ile işbirliğinde bulunan, onu tahrik eden veya ona fiilen yardım eden bir kişinin, zarara sebep olmuş sayılması gerekir.

Madde 4:103: Zarara birden çok olayın sebep olması

Hukuken giderilebilir bir zarardan sorumluluk, farklı kişilere yüklenebilen birçok olaydan herhangi biri bu zarara sebep olabildiği ve hangisi olduğu

bilinmeksizin, bu olaylardan birinin zarara sebep olduğu sabit görüldüğünde, aksi ispat edilmedikçe, bu kişilerin her birine yüklenebilir.

Beşinci Bölüm
Savunma imkânları

Birinci Ayrım

Zarar görenin rızası veya davranışı

**Madde 5:101: Rıza gösterme, tehlike ve hasarı üstlenerek davranma
olgusu**

- (1) Bir kişi, zarar gören hukuken giderilebilir bir zarara geçerli olarak razı ve bu rızanın sonuçlarının bilincinde olduğu veya olması gerektiği takdirde, bir savunma imkânına sahiptir.
- (2) Aynı kural, zarar görenin, bu zararlar iradî olarak karşı karşıya kaldığı, zararı kabul etmiş sayılması gerektiği ve sebep olunan tipteki zarar tehlikesinden haberdar olduğu takdirde de uygulanır.

Madde 5:102: Zarar görenin kusuru ve bunun sorumluluk üzerindeki etkisi

- (1) Zarar gören, kendi kusurlu davranışıyla, hukuken giderilebilir zararın gerçekleşmesine veya kapsamına katkıda bulunduğu takdirde, kusurunun derecesiyle ilişkili olarak, giderimin indirilmesi gerekir.
- (2) Aşağıdaki durumların göz önünde tutulması gerekmez:
  - (a) Zarar görenin önemsiz bir kusuru,
  - (b) Zararın doğmasındaki katkısı önemsiz olan bir kusur veya bir sorumluluk ehliyeti,
  - (c) Bir trafik kazasında, motorlu bir kara taşıtının sebep olduğu bedensel zararına katkısı bulunan zarar görenin, somut olaydaki durum ve koşullarda açıkça gerekli olan özende ağır bir eksiklik oluşturmadıkça, bir özen eksikliği.
- (3) Birinci ve ikinci fıkralar, bir kişinin, Madde 3:201'e göre sorumlu olduğunda, zarar görenin kendi kusuruyla zararın gerçekleşmesine veya kapsamına katkıda bulunduğu takdirde, kıyas yoluyla uygulanır.
- (4) Aynı şekilde, zarar gören Üçüncü Bölümün uygulanması yoluyla sorumlu olduğu takdirde ve ölçüde, diğer bir tehlike kaynağı, zararın gerçekleşmesine veya kapsamına katkıda bulunmuşsa, giderimin indirilmesi gerekir.

Madde 5:103: Bir suç işlenmesinin, bir işbirlikçiye sebep olduğu zararlar

Bir suç işlenmesi sırasında, bu suça iradî olmaksızın katılan veya önemli ölçüde yardımda bulunan diğer bir kişiye sebep olunan hukuken giderilebilir bir zarar, bu durum kamu düzenine aykırı olmadıkça, bir giderim hakkı vermez.

İkinci Ayırım

Bir zarardan sorumluluğun yüklenebildiği kişilerin veya üçüncü kişilerin menfaatleri

Madde 5:201: Kanun tarafından verilen yetki

Bir kişi, kanun tarafından verilen yetkilere uygun olarak zarara sebep olduğu takdirde, bir savunma imkânından yararlanır.

Madde 5:202: Haklı savunma, vekâletsiz iş görme ve zorunluluk hâli

(1) Bir kişi, makul sınırlar içinde, kendisinin veya bir üçüncü kişinin bir hakkını veya yasal korunmaya değer bir menfaatini korumak amacıyla, hukuken giderilebilir bir zarara sebep olduğu takdirde, hak veya korunan menfaat tehlikeye düştüğünde, bu zararın zarar görene yüklenebilir olduğuna ilişkin bir savunma imkânından yararlanır.

(2) Aynı kural, bir işletme yöneticisinin, yöneticinin borçları etkilenmeksizin, işletme sahibine sebep olduğu hukuken giderilebilir zarara da uygulanır.

(3) Bir kişi, bir başkasının mal varlığına, hayatına, bedenine, sağlığına veya özgürlüğüne yönelik yakın bir tehlikenin varlığı durumunda, kendisini veya üçüncü kişileri kurtarmak amacıyla hukuken giderilebilir bir zarara sebep olduğunda, zarara sebep olmaksızın bu tehlike ortadan kaldırılamayacak ise, bu kişi makul bir tazminattan fazla bir giderimde bulunmakla yükümlü değildir.

Madde 5:203: Kamu yararının korunması

Bir kişi, demokratik bir toplumun temel değerlerinin zorunlu korunması amacıyla sebep olunan hukuken giderilebilir zarara, özellikle bilgilerin medyada yayılması yoluyla sebep olduğu takdirde, bir savunma imkânından yararlanır.

Üçüncü Ayırım

Denetleme yetersizliği

Madde 5:301: Zihnî yetersizlik

(1) Hukuken giderilebilir bir zarara sebep olan davranışı sırasında zihnen yetersiz olan bir kişi, ancak, bu kişinin malî imkânları ve somut olayın diğer

bütün durum ve koşulları göz önünde tutulduğunda, hakkaniyete uygun ise sorumludur.

(2) Bir kişi, kendi yanlış davranışının geçici bir sonucu olmadıkça, davranışının niteliğini yeterli biçimde anlamaktan yoksun olduğu takdirde, bu kişinin zihnen yetersiz kabul edilmesi gerekir.

Madde 5:302: Olağanüstü olay

Bir kişi, hukuken giderilebilir bir zarara, hiçbir makul önlemlerle kaçınılmayan ve kendisine ait bir tehlike olarak kabul edilmesi gerekmeyen olağan dışı bir olay sebep olduğu takdirde, bir savunma imkânından yararlanır.

Dördüncü Ayırım

Sorumluluğun sözleşme ile ortadan kaldırılması ve sınırlandırılması

Madde 5:401: Sorumluluğun sözleşme ile ortadan kaldırılması ve sınırlandırılması

(1) Kasten verilen hukuken giderilebilir bir zarara sebep olma sorumluluğu, ortadan kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz.

(2) Somut olayın durum ve koşullarının gerektirdiği özende açıkça ve ağır bir eksiklikle hukuken giderilebilir bir zarara sebep olma sorumluluğu:

(a) Ölüm dâhil, bedensel bir zarar bakımından veya

(b) Ortadan kaldırma ya da sınırlandırma, geniş ölçüde kanuna veya dürüstlük kurallarına aykırı olduğu takdirde,

ortadan kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz.

(3) Madde 3:204 hükümlerine dayanan sorumluluk, ortadan kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz.

(4) Bu Kitap'tan doğan diğer sorumluluklar, kanunda aksine bir hüküm olmadıkça, ortadan kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir.

Beşinci Ayırım

Madde 2:202 anlamındaki kayıplar

Madde 5:501: Bizzat zarar görene ileri sürülebilen savunma imkânlarının üçüncü kişilere de teşmili

Zarar görenin kendi bedensel zararının giderilmesi hakkına karşı ileri sürülebilen veya ölmeydi ona karşı ileri sürülebilecek olan bir savunma imkânı, Madde 2:202'ye göre bir kayba uğrayan kişiye karşı da ileri sürülebilir.

Altıncı Bölüm
Giderimler
Birinci Ayrım
Genel olarak giderim

Madde 6:101: Giderimin amacı ve biçimi

- (1) Giderim, zarar görenin hukuken giderilebilir bir zarar olmasaydı, içinde bulunmuş olacağı durumu yeniden sağlar.
- (2) Giderim, para olarak veya uğranılan zararın nitelik ve kapsamı ve somut olayın diğer bütün durum ve koşulları göz önünde tutulduğunda, en uygun düşen, bunun gibi diğer bir yolla da gerçekleştirilebilir.
- (3) Maddî bir şey zarara uğradığında, bu şeyin onarım masrafı, değer kaybını makul olmayan biçimde aştığı takdirde, para olarak giderim, onarım masrafı yerine verilmesi gereken amortismanına (değer azalmasına) eşit olur. Bu kural, hayvan bulundurma amacını göz önünde tutulduğunda uygun düşüğü ölçüde, hayvanlar bakımından da uygulanır.
- (4) Birinci fıkrada öngörülen yeniden sağlamanın yerini, sadece ve ancak, hukuken giderilebilir zarardan sorumluluğun yüklenebildiği kişi tarafından, sebep olunan zarar ile ilişkili olarak elde edilmiş bütün makul olan yararların geri verilmesi alabilir.

Madde 6:102: De minimis kuralı*

Önemsiz bir zararın göz önünde tutulmaması gerekir.

Madde 6:103: Kayıpların ve zarar verici olaydan doğan yararların denkleştirilmesi

- (1) Zarar görenin, zarar verici olayın sonucu olarak elde ettiği yararların, bunların dikkate alınması haklı ve makul olmadıkça, göz önünde tutulması gerekmez.
- (2) Bu yararların göz önünde tutulmasının haklı ve makul olup olmadığını değerlendirmek için, uğranılan zararın niteliğinin, zarar verene yüklenebilmesindeki özelliğinin ve bu yararlar üçüncü kişi tarafından sağlandığı takdirde, yararlarla ilişkin bu özgülemenin amacının dikkate alınması gerekir.

Madde 6:104: Birden çok zarar görenin bulunması

Birden çok kişi, hukuken giderilebilir bir zarara uğradıkları ve içlerinden birine sağlanan giderim, bir diğeri için de geçerli olduğu takdirde, (Alacaklı-

---

* **Çevirenin Notu:** Avrupa Birliğinin bir Tüzüğünde, düzenleme konusu yapılamayacak önemsiz şeyler belirtilmekte olup, “de minimis non curate lex” (hukuk önemsiz şeylerle uğraşmaz) anlamına gelen Latince bir özdeyiştir.

ların birden çok kişi olması) başlığı altındaki III.- 4:201- 4:207^(***) maddeler, uygun düşen uyarlamalarla, onların giderim istemlerine de uygulanır.

Madde 6:105: Müteselsil sorumluluk

Birden çok kişi, hukuken giderilebilir aynı zarardan sorumlu oldukları takdirde, müteselsilen sorumlu olurlar.

Madde 6:106: Talep ve dava haklarının devredilmesi

Zarar gören, manevî tazminat davası da dâhil olmak üzere, tazminat talep ve dava haklarını devredebilir.

İkinci Ayırım

Para olarak giderim

Madde 6:201: Zarar görenin seçim hakkı

Zarar gören, para olarak giderimi, ihlâl edilen menfaatlerini yeniden sağlamak amacıyla harcamayı veya harcamamayı seçebilir.

Madde 6:202: Sorumluluğun azaltılması

Haklı ve makul olduğunda, bir kişinin para olarak giderim (nakden tazmin) borcu, zarara kasten sebep olunmadığı takdirde, zararın failine yüklenebilirliğine, kapsamına ve önleme imkânlarına göre tam bir giderim orantısız olacak ise, kısmen veya tamamen kaldırılabilir.

Madde 6:203: Peşin sermaye ve miktarının belirlenmesi

(1) Para olarak giderimin, irat biçiminde ödemeleri gerektiren haklı bir sebep olmadıkça, peşin sermaye biçiminde bağlanması gerekir.

(2) Uygulanabilir millî hukuk, bedensel bir zarar ve manevî bir kayıp için giderimin nasıl düzenlenmesi gerektiğini belirler.

Madde 6:204: Bir hakkın veya menfaatin ihlâlinin para olarak giderilmesi

Maddî veya manevî zararın giderilmesinden bağımsız olarak, bir hakkın veya menfaatin ihlâlinin para olarak giderilmesi gerekir.

Üçüncü Ayırım

Önleme

Madde 6:301: Önlemeyi isteme hakkı

(1) Hukuken giderilebilir bir zararın önlenmesini isteme hakkı, ancak:

---

^(***) **Çevirenin Notu:** Madde 6:104'te söz konusu edilen III.- 4:201- 4:207 maddeler, çevrilen metinde değil, yukarıda 2. sayfa altındaki dip notta yapılan açıklamada belirtilen Taslağın (Plurality of creditors) başlıklı diğer bir bölümünde bulunmaktadır.

- (a) Giderimin uygun bir ikame yolu bulunmadığı,
(b) Zararın doğmasının yüklenebildiği kişinin, zararın önlenmesini gerçekleştirmesi makul olduğu

ölçüde vardır.

2) Zararın kaynağı bir şey veya bir hayvan olduğu ve bu zarardan kaçınma tehlikesi içindeki kişi için makul bir imkân bulunmadığı takdirde, önleme hakkı, bu tehlike kaynağını tek başına ortadan kaldırma hakkını kapsar.

Madde 6:302: Bir zararı önlemek suretiyle uğranılan kayıplardan sorumluluk

Karşı karşıya olduğu yakın bir zararı önlemek veya kendisinin uğradığı bir zararın kapsam ve ağırlığını sınırlandırmak amacıyla, makul surette masraflar yapmış veya diğer bazı kayıplara uğramış olan bir kişi, bu zararın kendisine yüklenilebileceği kişiden, para olarak bir tazminat isteme hakkına sahiptir.

Yedinci Bölüm

Tamamlayıcı kurallar

Madde 7:101: Millî anayasa hukukları

Bu Kitap'ın hükümlerinin, hâkimin anayasa hukuku ile uyumlu bir tarzda yorumlanması ve uygulanması gerekir.

Madde 7:102: Yasama organlarının koydukları hükümler

Yasama tasarrufu niteliğindeki yasal hükümleri, uygulanabilir millî hukuk belirler.

Madde 7:103: Kamu hukukunun ve adlî usullerin işlevleri

Bu Kitap, bir kişinin veya bir kurumun kamusal görevlerini yerine getirmesinden veya ihmal etmesinden ya da adlî göreve ilişkin ödevlerin yerine getirilmesinden doğan sorumluluğa uygulanmaz.

Madde 7:104: İşçilerin, işverenlerin, işçi sendikalarının ve patronların sorumluluğu

Bu Kitap, aşağıdaki kişilerin sorumluluğuna uygulanmaz:

- (a) İşçilerin, hem birlikte çalıştıkları işçilere ve hem de işverenlere veya üçüncü kişilere karşı, meslekî faaliyetleri çerçevesinde doğan sorumluluğu,
(b) İşverenlerin ve işçi sendikalarının, işçilerine karşı, meslekî faaliyetleri çerçevesinde doğan sorumluluğu,
(c) İşverenlerin, bir iş uyuşmazlığından doğan sorumluluğu.

**Madde 7:105: Tazminat alacaklılarına karşı sorumluluğun azaltılması
veya ortadan kaldırılması**

Bir kişi, zararının giderilmesini kısmen veya tamamen diğer bir kaynaktan, özellikle bir sigortacıdan, bir fondan veya diğer bir kurumdan elde etme hakkına sahip olduğunda, bu Kitap'a göre sorumluluğun, bu sebeple sınırlanıp sınırlanmayacağını veya ortadan kaldırılıp kaldırılmayacağını millî kanun belirler.

nevzatk@iticu.edu.tr